

Nr 18

Utlåtande i anledning av väckta motioner om införande i vägtrafikförordningen av vissa särskilda bestämmelser rörande skolskjutsar.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 323 i första kammaren av herr *Sundin* och herr *Larsson, Thorsten*, samt nr 395 i andra kammaren av herr *Gustafsson* i Kårby *m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen måtte föranstalta om åtgärder för införande i vägtrafikförordningen av föreskrifter innebärande *dels* att skolskjutsfordon skall utrustas med såväl framåt som bakåt synlig beteckning som anger, att fordonet är ett skolskjutsfordon, *dels* att stopplikt skall åligga fordonstrafikant innan denne passerar ett skolskjutsfordon, som tar upp eller lämnar av elever utefter allmän väg».

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, får utskottet, i den mån redogörelse därför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 395.

Över motionerna har utskottet i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande från kungl. skolöverstyrelsen, kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och statens trafiksäkerhetsråd. Därjämte har Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande (NTF) yttrat sig i ärendet.

Kungl. vägtrafikförordningen den 28 september 1951 innehåller inte några särskilda bestämmelser om skolskjutsar. Föreskrifterna i 46 § 1 mom. angående fordons hastighet är emellertid av intresse i sammanhanget. I momentets första stycke stadgas, att fordons hastighet skall anpassas till vad trafiksäkerheten och behörig hänsyn till omständigheterna i övrigt kräver. Andra stycket upptar föreskrifter om olika situationer, i vilka det särskilt åligger fordonsförare att hålla en med hänsyn till förhållandena tillräckligt låg hastighet. Bland dessa situationer är sådana, då fordonet nalkas spårvagn eller buss, som stannat för passagerares av- eller påstigning, och sådana, då fordonet nalkas barn, som uppehåller sig på eller invid vägen.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har den 1 februari 1952, med stöd av ett av Kungl. Maj:t den 14 juni 1940 lämnat bemyndigande, fastställt vissa

särskilda bestämmelser för skolskjutsar. Dessa bestämmelser innehåller inte någonting om utmärkning av skolskjutsar. Inte heller eljest innehåller bestämmelserna något som är av intresse i förevarande sammanhang.

Motionerna

Motionärerna framhåller, att skolskjutssystemet på det hela taget innebär säkrare skolfärder än om barnen skulle färdas på cykel eller till fots men att olyckor trots allt inträffar i samband med skolskjutsarna. I fortsättningen understryker motionärerna, att fordonstrafikanter bör iakttä största försiktighet, då de passerar skolskjutsar, t. ex. då dessa stannat för att ta upp eller avlämna barn vid platser utefter allmän väg. Motionärerna anför i det följande:

För att andra trafikanter skall kunna uppmärksamma skolskjutsarna är det nödvändigt att dessa fordon markeras på något sätt. Såsom skolskjutsar användes i stor utsträckning droskbilar. Det är f. n. icke lätt att avgöra om en droskbil användes för sitt huvudsakliga ändamål eller om den användes såsom skolskjuts. Det vore naturligt, att fordon, då det användes för transport av skolelever, försågs med en lätt synlig beteckning, t. ex. i form av en skylt såväl framtill som baktill, vilken angav att fordonet användes för transport av skolbarn. Detta skulle överensstämma med vad som är stadgat i flertalet av Förenta staterna, som sedan länge har ett rikt utvecklat skolskjutssystem. Där målar man dessutom skolskjutsfordonen i en särskild färg, varigenom medtrafikanterna ännu lättare igenkänner dem. Tills vidare torde ett förslag innebärande att fordonen skulle målas i viss färg icke böra genomföras i Sverige, enär antalet fordon, som användes uteslutande för skoltransporter, är relativt litet.

Utöver skyldigheten att förse skolskjutsfordonen med särskild beteckning (skyltar) bör stadgas skyldighet för andra fordonstrafikanter att stanna före passerandet av skolskjutsfordon, som är i färd med att ta upp eller avlämna elever vid hållplats i anslutning till allmän väg. Det säger sig självt att sådant stadgande skulle undanröja ett flertal av de väsentligaste olycksanledningarna i samband med skolskjutsarna. Det förtjänar framhållas att en sådan bestämmelse finns intagen bland säkerhetsföreskrifterna i delstaternas vägtrafikförordningar i Förenta staterna. Detta medför att övriga fordonstrafikanter där i betydligt högre grad tar hänsyn till skolskjutsfordonen och därmed till barnen, som färdas med dem, än vad som sker här i Sverige.

Remissyttrandena

Bland remissinstanserna råder enighet om att föreskrift bör införas om särskild utmärkning av skolskjutsar. *Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* anser emellertid inte erforderligt, att sådan föreskrift införas i vägtrafikförordningen. Härvid åberopar styrelsen, att utredning om skolskjutsar pågår på styrelsens trafikbyrå och att nya bestämmelser kommer att utfärdas i anledning av utredningen som ersättning för de år 1952 beslutade. Styrelsen anför, att de nya bestämmelserna kommer att innehålla krav på särskild utmärkning av skolskjutsfordon.

Yrkandet om stoppliktt har tillstyrkts av *skolöverstyrelsen* men avstyrkts av övriga remissinstanser.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har anfört:

Införande av bestämmelse i vägtrafikförordningen, innebärande att stoppliktt skall åligga fordonstrafikant innan denna passerar ett skolskjutsfordon, som tar upp eller lämnar elever utefter allmän väg, kommer uppenbarligen att medföra konsekvenser av sådan art att betydande trafiksvårigheter skulle uppstå. Styrelsen ifrågasätter om icke tillfredsställande resultat kan uppnås genom ändring av 46 § vägtrafikförordningen så att den särskilda skyldigheten att hålla en med hänsyn till förhållandena tillräckligt låg hastighet kommer att gälla även förare av fordon, som nalkas fordon, försett med tecken att det användes för transport av skolbarn och som stannat för skolbarns av- eller påstigning.

Statens trafiksäkerhetsråd har anfört:

Beträffande den föreslagna föreskriften om stoppliktt före passerande av skolskjutsfordon anser rådet, att om en sådan föreskrift införes i författningen, konsekvensen bjuder att stadga stoppliktt även före passerande av vanlig buss, som tar upp eller lämnar av passagerare. Vidare torde det medföra stora svårigheter att åstadkomma en sådan avgränsning av den föreslagna stopplikten, att ett allmänt iakttagande av densamma inte kommer att utgöra hinder för trafikens behöriga gång på platser, där skolskjuts stannat. Det må även framhållas, att det måste anses vara ur många synpunkter mera tilltalande att uppfostra skolbarnen till försiktighet i trafiken än att genom författningsbestämmelser bjuda dem ett särskilt skydd i fall då de icke iakttagit försiktighet.

Även *NTF* har diskuterat den inverkan en föreskrift om stoppliktt kunde ha på skolbarnens beteende. Härom anför *NTF*:

En föreskrift om stoppliktt av ifrågasatt slag skulle möjligen kunna in-
vaga skolbarnen i en känsla av absolut trygghet vid skolskjutshållplatserna och därigenom kunna avtrubba deras vaksamhet vid dessa. Faromomentet kvarstår nämligen bl. a. *dels* på grund av att man inte alltid kan påräkna hundra procentig respekt för bestämmelsen, *dels också* därför att en stillastående skolskjuts kan ha stannats så att beteckningen skymmes för passerande fordonsförare, vilka därför icke iakttagit stopplikten.

Utskottet

Motionärernas önskemål om att skolskjutsar skall utmärkas genom särskilda, såväl framåt som bakåt synliga beteckningar har vunnit alla remissinstansernas anslutning. Även utskottet ansluter sig till detta önskemål. I och med att förare av andra fordon får sin uppmärksamhet riktad på skolskjutsarna, kommer faran för sådana olyckor som åsyftas i motionerna att minska. Utmärkning av skolskjutsar bör också få den verkan, att propaganda om särskild hänsyn mot skolskjutsarnas passagerare blir effektivare.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har upplyst, att styrelsen med stöd av ett av Kungl. Maj:t lämnat bemyndigande ämnar utfärda bestämmelser i

ämnet. Utskottet har inhämtat, att bestämmelserna kommer att innehålla bl.a. föreskrift om att skolskjuts skall utmärkas genom skyltar, som är avsedda att anbringas framtill och baktill på fordonet. Bestämmelserna torde komma att tillämpas från och med höstterminen 1959. Då motionärernas önskemål får anses ha blivit uppfyllt härigenom, påkallas inte någon riksdagens åtgärd i denna del.

Vidare yrkas i motionerna, att förare av annat fordon skall bli skyldig att stanna, innan han passerar skolskjuts, som tar upp eller lämnar av elever utefter allmän väg. Om detta yrkande är meningarna delade mellan remissinstanserna. Endast skolöverstyrelsen har anslutit sig därtill. De huvudsakliga invändningarna från övriga remissinstanser är att en generell stopplikt sådan som den i motionerna påyrkade skulle medföra betydande trafiksvårigheter och dessutom vara ägnad att minska skolbarnens försiktighet. En remissinstans har vidare påpekat, att, om yrkandet om stopplikt bifalles, konsekvensen kräver, att även stopplikt före passerande av vanlig buss införes.

Utskottet delar de av flertalet remissinstanser anförda betänkligheterna mot förslaget om stopplikt och kan alltså inte heller i denna del tillstyrka motionerna.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i stället ifrågasatt, att 46 § 1 mom. andra stycket vägtrafikförordningen skulle ändras så att den särskilda skyldigheten att hålla en med hänsyn till förhållandena tillräckligt låg hastighet — utskottet hänvisar härom till redogörelsen ovan för gällande bestämmelser — kommer att gälla även förare av fordon, som nalkas skolskjuts, då denna stannat för skolbarns av- eller påstigning. Utskottet hyser viss sympati för den av styrelsen framförda tanken. Emellertid fastslås i första stycket av samma moment, att fordons hastighet skall anpassas till vad behörig hänsyn till omständigheterna kräver. Dessutom stadgas i andra stycket, att det särskilt åligger fordonsförare att hålla tillräckligt låg hastighet bl.a. då han nalkas barn, som uppehåller sig på eller invid vägen. Dessa bestämmelser kommer uppenbarligen, om skolskjutsarna utmärkes på sätt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen angivit, att innebära skyldighet för fordonsförare att anpassa hastigheten med hänsyn till möjligheten att skolbarn beger sig ut på körbanan. Särskild föreskrift härom i vägtrafikförordningen är alltså enligt utskottets mening inte erforderlig.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att förevarande motioner, I: 323 och II: 395, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 april 1959

På andra lagutskottets vägnar:

EDVIN JACOBSSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Nils Elowsson, Axel E. Svensson och Sunne, fru Carlqvist samt herrar Lars Larsson, Kaijser*, Edström och Thorsten Larsson;

från andra kammaren: herrar Jacobsson i Tobo, Wahrendorff och Fredriksson, fru Eriksson i Ängelholm, fru Svensson samt herrar Björkman, Svensson i Kungälv* och Anderson i Sundsvall.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Sunne, Larsson, Thorsten, och Wahrendorff*, fru *Svensson* samt herr *Anderson* i Sundsvall, vilka ansett

I. att utskottet bort anföra följande.

»Motionärernas önskemål — — — (lika med utskottet) — — — buss införes.

Ehuru enligt utskottets mening starka skäl talar för den av motionärerna önskade stopplikten, finner utskottet de av flertalet remissinstanser anförda betänkligheterna ha sådan styrka, att utskottet åtminstone inte för närvarande vill förorda stadgande om sådan stopplikt.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i stället ifrågasatt, att 46 § 1 mom. andra stycket vägtrafikförordningen skulle ändras så att den särskilda skyldigheten att hålla en med hänsyn till förhållandena tillräckligt låg hastighet — utskottet hänvisar härom till redogörelsen ovan för gällande bestämmelser — kommer att gälla även förare av fordon, som nalkas skolskjuts, då denna stannat för skolbarns av- eller påstigning.

Visserligen fastslås i första stycket av 1 mom., att fordons hastighet skall anpassas till vad behörig hänsyn till omständigheterna kräver, och i andra stycket stadgas, att det särskilt åligger fordonsförare att hålla tillräckligt låg hastighet bl.a. då han nalkas barn, som uppehåller sig på eller invid vägen. Likväl måste det enligt utskottets mening anses värdefullt, att det ifrågavarande stadgandet ändras på sätt som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordat. Det måste nämligen — bl.a. med hänsyn till den omfattning, som skolskjutssystemet numera har — anses angeläget, att det i körkortsundervisningen och genom trafiksäkerhetspropagandan kan understrykas, att särskild försiktighet är påkallad just vid passerande av stillastående skolskjuts, och en uttrycklig bestämmelse därom utgör otvivelaktigt ett bättre stöd härför än den allmänna regeln i momentets första stycke.»

II. att utskottet bort hemställa,

»att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I: 323 och II: 395, ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring av 46 § 1 mom. andra stycket vägtrafikförordningen som ovan angivits».